

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הו'י כל צמא לכו למים' (ב"ק פב.)

פרשת מקץ

עיי"ש, - (וידוע ג"כ המעשה עם האתרוג שהובא להגר"א בתנאי ששכר המצוה יהי שייך להנותן, והגר"א שמח מאוד שזוכה לקיים מצוה שאינה ע"מ לקבל פרס, ואכמ"ל), - ולכן היו שטענו שבדאי עדיף לוותר על ההצעה לזכות לחיי עוה"ב ולמות מייד, וכדאי יותר לבחור באריכות ימים ושנים, בכדי שיוכל לקיים עוד הרבה מצוות.

- ב -

ומעתה לכא' יש מקום להוכיח מפרשת השבוע, שבאמת עדיף לוותר על ההצעה לזכות לחיי עוה"ב, וכדאי יותר לבחור באריכות ימים ושנים, בכדי שיוכל לקיים עוד הרבה מצוות, - דהנה יהודה ואחיו וכל משפחתו היו בסכנת מיתה מחמת הרעב, וכפי שהובא ברש"י (מג, ח), - והאחים לא יכלו להינצל מסכנת הרעב, אלא א"כ יצליחו להביא עימם את בנימין למצרים, - אך יעקב אבינו לא הסכים שיקחו עימם את בנימין.

ואז יהודה הסכים להסתכן ולהפסיד את כל העוה"ב שלו, בכדי לשכנע את יעקב שיסכים לשלוח עימם את בנימין למצרים, וכמו שאמר יהודה 'אֶנְכִי אֶעְרְבֶנּוּ מִיַּד תִּבְקָשׁוּ אִם לֹא הִבִּיאֲתִי אֲלֵיךָ וְהִצַּגְתִּי לְפָנֶיךָ וְהִטָּאתִי לְךָ כָּל הַיָּמִים, וּפִרְשׁ רַשִׁי וְיִחָטְאֵתִי לְךָ כָּל הַיָּמִים - לעולם הבא ע"כ, - ואייתא בגמ' (מכות יא:) שמחמת הנדווי שקיבל יהודה על עצמו אם לא יחזיר את בנימין חי, לכן לא העלו את יהודה למתיבתא דרקיע, עד לאחר הארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, שמשם התפלל עליו אז 'ואל עמו תביאנו', (כיון שנדווי על תנאי צריך הפרה), עיי"ש.

וא"כ כיון שלכא' הי' איזה סיכון שיהודה לא יצליח להחזיר את בנימין חי (וכמבואר בתוס' שם בד"ה אפי'), ובכל זאת יהודה הסכים לסכן את כל חיי העוה"ב שלו, בכדי שהוא לא ימות ברעב, אלא יזכה באריכות ימים ושנים, שיוכל לקיים בהם הרבה מצוות, - א"כ לכא' מוכח מזה, שעדיף יותר לבחור באריכות ימים ושנים, בכדי שיוכל לקיים הרבה מצוות, מאשר למות מייד ולזכות לחיי העוה"ב, וכפי שהובא לעיל בשם הגר"א ז"ל.

וא"כ לכא' יש להקשות מכאן על אלו הסוברים שעדיף לבחור למות מייד ולזכות בחיי עוה"ב וכנ"ל, דלדבריהם יהודה הי' צריך להעדיף למות מייד ברעב, ולא להפסיד את חיי העוה"ב שלו.

- ג -

אמנם יש מקום לדחות את ההוכחה הנ"ל, דיתכן דבאמת עוה"ב עדיף טפי מאריכות ימים ושנים, - אך מ"מ יהודה קיווה שיוכל לקיים שניהם, והיינו שיהודה קיווה שיצליח להחזיר את בנימין חי, ואז יהי' לו גם אריכות ימים ושנים ע"י שינצל מסכנת הרעב, וגם לא יפסיד את חיי העוה"ב שלו, - ולכן יהודה הסכים להסתכן באיבוד חיי העוה"ב שלו, כיון שהרי מצד אחד הוא הי' בסכנת מיתה ודאית מהרעב, וע"י

ויאמר יהודה אל ישראל אביו שלחה הנער אתי ונקומה ונלקה ונחיה ולא נמות גם אנחנו גם אתה גם טפנו: אנכי אערבנו מדי תבקשו אם לא הביאתי אליך והצגתי לפניך ויחטאתי לך כל הימים: (מג, ח-ט).

הנה לכא' יש מקום לפשוט מהפסוקים הנ"ל, את הויכוח הגדול שנחלקו בעולם התורה, לגבי המעשה הידוע בעניין סיפור קבורתו של המהר"ם מרוטנבורג, וכדלהלן.

דהנה כידוע אסרו את המהר"ם מרוטנבורג בבית הסוהר בעלילה, ודרשו בעבור שיחרורו ממון רב, אך המהר"ם לא הסכים שיפדוהו בסכום העצום שביקשו בעבור שיחרורו, - והמהר"ם שהה בבית האסורים שבע שנים עד שהוא נפטר שם, ואח"כ גופתו הטהורה נשארה כלואה במבצר ארבע עשרה שנים, - עד שעשיר אחד פדה את גופתו הטהורה והביאה לקבורה, כמסופר בספר 'סדר הדורות' (ה' אלפים מ"ו) בזה"ל:

'ושמעתי מפי זקן ת"ח אחד, ששמע מפי מגידי אמת, איך שעשיר אחד שם נפשו בכפו, להשתדל מן המלך להביא את מהר"ם הנ"ל לקבורה, ותיכף בלילה אחר הקבורה בא מהר"ם בחלום לאיש ההוא, ואמר לו בחר לנפשך אחד משני דברים, - או שיזכה הוא וזרעו אחריו עד סוף הדורות שיאריכו ימים בעושר וכבוד, - או שימות תיכף ויזכה לחיי עולם הבא, - ובחר לנפשו שימות תיכף, וכן היה, וחלה מייד וציווה לביתו ומת, ובא איש ההוא בחלום לרב העיר שכן היה לו, ושניתן לו מקום במחיצתו של מהר"ם בעולם ההוא', עכ"ל.

ויש במעשה הזה ויכוח גדול בעולם התורה, וכדלהלן.

- א -

דהנה התעורר ויכוח גדול בעקבות המעשה הנ"ל, האם העשיר הנ"ל בחר בבחירה הנכונה, בכך שבחר למות מייד בכדי לזכות לחיי העולם הבא, - או"ד שיותר נכון הי' לבחור לזכות לאריכות ימים ושנים, שבהם יוכל לקיים עוד הרבה מצוות, ולעשות נחת רוח להקב"ה.

דהיו שטענו שבדאי עדיף לבחור לזכות לחיי עוה"ב, שהרי האדם לא נברא אלא להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו בעוה"ב, והעוה"ז הוא רק אמצעי להגיע ע"י לעוה"ב, וכמבואר באריכות ב'מסילת ישרים' (פ"א).

ומאידך, היו שטענו שבדאי עדיף לבחור לזכות באריכות ימים ושנים, שבהם יוכל לקיים עוד הרבה מצוות, ולעשות נחת רוח להקב"ה, וכפי שסיפר הגר"א קוטלר זצ"ל (איש התורה חי"ב עמ' שפ) על הגר"א ז"ל, שאמר: 'אם יגידו לי שכבר מלאו ימי ושותי, אבל מניחים לי לקיים לפני פטירתי עוד מצוה אחת, בתנאי שאוותר על כל חלקי בעולם הבא, - אסכים לכן ברצון, שהרי אמרו חז"ל, יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא'

וכדלהלן, - הדנה איתא במשנה (מכות פ"ב, ז) לגבי רוצח שגלה לעיר מקלט, **ואינו יוצא לא לעדות מצוה ולא לעדות ממון ולא לעדות נפשות, ואפי' ישראל צריכים לו, ואפי' שר צבא ישראל כיואב בן צרויה אינו יוצא משם לעולם, שנאמר 'אשר נס שמה' שם תהא דירתו שם תהא מיתתו שם תהא קבורתו**.

ידועה קושיית ה'תפארת ישראל' (שם) וז"ל, 'אמנם תמיהני, הרי כללא אמרינן דרק ג' דברים ע"ז ג"ע ש"ד עומדים בפני פיקוח נפש... והרי כל המקיים נפש אחת מישראל, הו"ל כאילו קיים עולם מלא, ואיך לא יהי' מותר לזה לעבור על איזה עשות, כדי להציל כל ישראל, אם הוא כיואב בן צרויה וכדו'...' - ועיי"ש שנשאר בזה בצ"ע, - והקושיא הזו לכאורה היא קושיא עצומה, - וע"ע במש"כ בזה ב'אור שמח' (הלי רוצח פי"ז הי"ח), ואכמ"ל.

- ז -

ולכאוי' יש מקום לבאר בזה, שכיון שהכפרה שהתורה נתנה לרוצח בשגגה היא, שיהי' בגלות בעיר מקלט כל ימי חייו (או עד מיתת הכה"ג), - אי"כ אם הרוצח ייצא מהעיר מקלט לזמן מה, אזי יחסר לו בכפרה על חטא הרציחה שלו, כיון שהכפרה שלו היא שיישב בעיר מקלט כל ימי חייו, בלא לצאת משם אפי' לא לרעג אחד.

ואי"כ גם בכה"ג שהרוצח ייצא מהעיר מקלט לצורך הצלת נפשות, מ"מ יחסר לו עיי"ז בכפרה של חטא הרציחה שלו, כיון שבמצויאות הוא לא יושב כל ימי חייו בעיר מקלט, ואונס לאו כמאן דעביד, - ואי"כ נמצא שאם ייצא מהעיר מקלט לצורך הצלת נפשות, אזי יהי' לו משום כן חיסרון בכפרה על חטא הרציחה שלו לנצח נצחים, וישאר לו פגם מחטא הרציחה שלו לעולם ועד בכל חיי העוה"ב שלו.

ואי"כ י"ל שהאדם אינו צריך לוותר על הפגם שיהי' לו בחיי העוה"ב שלו אפי' בשביל הצלת כל כלל ישראל, - כיון שהחיים של כל כלל ישראל הינם חיים זמניים, ואילו הפגם שיהי' לרוצח יהי' פגם לעולם ועד לנצח נצחים, שיהסר לו בכפרה על חטא הרציחה שלו, ולכן י"ל דאינו צריך לוותר על העוה"ב שלו אפי' בשביל הצלת כל כלל ישראל.

ואם כנים הדברים אזי יעלה, שיהודה לא הי' צריך לוותר על העוה"ב שלו, ולהסתכן להיות חוטא לאביו כל הימים, אפי' בשביל הצלת כל כלל ישראל, - ואי"כ שוב יהי' מוכח, שהטעם שיהודה הסכים לוותר על העוה"ב שלו הי' משום שהוא העדיף לזכות בעצמו באריכות ימים ושנים שיוכל לקיים בהם בעצמו הרבה מצוות.

ואי"כ שוב יש מקום להקשות מכאן, על אלו הסוברים שעדיף לבחור למות מייד ולזכות בחיי עוה"ב וכנ"ל, דלדבריהם יהודה הי' צריך להעדיף למות מייד ברעב, ולא להפסיד את חיי העוה"ב שלו וכנ"ל, - אמנם אכתי יש לפלפל בזה, ע"פ מש"כ לעיל באות ג-ד, - ודו"ק ונפלא.

להזמנת שיעורים ודרשות: 052-7155442

להקלטת תגובות: 02-633-5850

המען לתגובות: יצחק זאב כגן
רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 1515-271-55442 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM

הנידוי שקיבל על עצמו הרי הוא מציל את עצמו עיי"ז ממיחה ודאית (שעיי"ז יעקב יסכים לשלוח את בנימין למצרים), ומאיך איבוד העוה"ב שלו אינו ודאי, כיון שיהודה קיווה שיצליח להחזיר את בנימין חי ודו"ק, - ולפי"ז שוב אין קושיא מהכא, על אלו הסוברים שעדיף לבחור למות מייד ולזכות בחיי עוה"ב וכנ"ל.

אכן באמת יש לדון בזה, שהרי מבואר בגמ' במכות (שם), שנידוי על תנאי צריך הפרה, ולכן אע"פ שלא נתקיים התנאי שהיתנה יהודה, שהרי יהודה כן השיב את בנימין חי ליעקב אביו, אך מ"מ אע"פ"כ לא העלו את יהודה למתיבתא דרקי, עד לאחר הארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, שמשם התפלל עליו אז, - כיון שבנידוי על תנאי צריך הפרה, אע"פ שלא נתקיים התנאי, (ועי"ע שם בתוד"ה אפי', ואכמ"ל).

ואי"כ מבואר שיהודה איבד את חיי העוה"ב שלו באופן ודאי (עד שמשם התפלל עליו וכנ"ל), ואע"פ שהחזיר את בנימין חי לאביו, - ואי"כ עולה שיהודה העדיף לוותר על חיי העוה"ב שלו באופן ודאי, בכדי לזכות באריכות ימים ושנים שיוכל לקיים בהם הרבה מצוות, - ואי"כ שוב יש להקשות מכאן, על אלו הסוברים שעדיף לבחור למות מייד ולזכות בחיי עוה"ב וכנ"ל, דלדבריהם יהודה הי' צריך להעדיף למות מייד ברעב, ולא להפסיד את חיי העוה"ב שלו באופן ודאי.

- ד -

ואולי י"ל, שיהודה לא ידע את מה שאיתא בגמ' במכות (שם), שבנידוי על תנאי צריך הפרה אע"פ שלא נתקיים התנאי, אלא הוא חשב שאם יצליח להחזיר את בנימין חי לאביו, אזי הוא לא יפסיד את חיי העוה"ב שלו, - ולפי"ז שוב אין ראייה מכאן שעדיף להפסיד את חיי העוה"ב באופן ודאי, בשביל לזכות באריכות ימים ושנים לקיים בהם הרבה מצוות וכנ"ל.

ועוד י"ל, דיתכן דיהודה ידע שמשם רבינו יתפלל עליו (לאחר הרבה שנים), ולאחר תפילתו של משה רבינו יעלו אותו למתיבתא דרקי, וכדאיתא בגמ' שם, - ויתכן שיהודה ידע שלא יפסיד את חיי העוה"ב לנצח נצחים, אלא יזכה בהם במשך השנים לאחר תפילתו של משה, ובכזה אופן העדיף יהודה לוותר על חיי העוה"ב של הרבה שנים, בכדי לזכות באריכות ימים ושנים, שיוכל לקיים בהם הרבה מצוות, - ולפי"ז שוב אין ראייה מכאן, שעדיף להפסיד את חיי העוה"ב לנצח נצחים באופן ודאי, בשביל לזכות לאריכות ימים ושנים שיוכל לקיים בהם הרבה מצוות וכנ"ל.

- ה -

יש לדון עוד מצד אחר, שיי"ל שאין מכאן ראייה כלל, כיון שיתכן שבעלמא עדיף למות מייד ולזכות בחיי העוה"ב, - ומ"מ כאן הטעם שיהודה העדיף להפסיד את חיי העוה"ב שלו, לא הי' בכדי שהוא יזכה לאריכות ימים ושנים, שיוכל לקיים בהם הרבה מצוות, (דמשום זה יתכן באמת שעדיף למות מייד ולזכות לחיי העוה"ב וכנ"ל).

אלא הטעם לכך הי' משום שכל שבטיים הרי היו בסכנת רעב, ונמצא שכל כלל ישראל הי' בסכנת קיומית, ואי"כ יתכן שרק בשביל הצלת כל כלל ישראל הסכים יהודה לוותר על חיי העוה"ב שלו, שהרי עיי' קבלת הנידוי שיהודה קיבל ע"ע, הסכים יעקב לשלוח את בנימין למצרים, והי' בזה הצלה לכל כלל ישראל, - אך בשביל הצלת עצמו בלבד, יתכן שיהודה לא הי' מסכים לוותר על חיי העוה"ב שלו, כיון שיתכן שבעלמא עדיף למות מייד ולזכות לחיי העוה"ב וכנ"ל.

- ו -

אמנם באמת לכאורה יש מקום לומר, שגם בשביל הצלת כל ישראל, אדם אינו צריך להפסיד את העוה"ב שלו,